KESKI-SUOMEN LIITTO

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

26.11.2025

E 73/2025 vp
U 51/2025 vp
U 53/2025 vp
U 54/2025 vp

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Lausunto valtioneuvoston kirjelmistä: komission rahoituskehyksestä, kumppanuusrahastoasetuksesta (NRP-asetus), pelastuspalvelumekanismista sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamistuesta

Keski-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksiään EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen ja Suomen vaikuttamistyöhön.

Pidämme valtioneuvoston alustavia kantoja yleisesti kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina. Esitämme kuitenkin, että valtioneuvoston kantaan lisätään selkeät linjaukset alueiden roolin vahvistamisesta, alueellisten erityispiirteiden huomioimisesta sekä rahoituksen kohdentamisen varmistamisesta alueellisella tasolla. Ehdotuksemme tiivistettynä hallintovaliokunnan huomioitavaksi:

- Koheesio- ja maatalouspolitiikan tulee jatkossakin perustua **aluelähtöisyyteen** ja alueilla täytyy olla vahva rooli kumppanuussuunnitelman valmistelussa ja toimeenpanossa. Suomessa aluepolitiikan toimeenpano on maakunnissa (NUTS3).
- Kunnalliseen itsehallintoon perustuvat **maakuntien liitot** vastaavat alueiden kehittämisen suunnittelusta. Maakuntien liitoilla tulee olla rahoittajan rooli kumppanuussuunnitelman toimeenpanossa.
- Alueelliset kehityserot ovat edelleen merkittäviä niin Suomessa kuin koko EU:ssa, ja siksi **koheesiorahoitusta tarvitaan kaikilla** EU:n alueilla.
- Rahoituskehyksen **joustavuutta ei tule toteuttaa pitkäjänteisen** kehittämisen kustannuksella.
- **Tulosperusteisten** mallien laajempi käyttö voi lisätä rahoituksen vaikuttavuutta ja keventää hallinnollista taakkaa.

Komission rahoituskehys, E-kirje 73/2025

Suomi ajaa harkitsemattomasti koheesiorahoituksen vähentämistä EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä. Koheesiorahoitus sijoitetaan Suomessa kasvua ja kilpailukykyä tuottaviin TKI-investointeihin yrityksissä ja tutkimusorganisaatioissa. Rahoituksen leikkaukset iskisivät suoraan kasvun kärkiin ja vaarantaisivat kansallisen 4 % TKI-tavoitteen. Valtioneuvoston kannanoton vuoksi Suomen on valmistauduttava korvaamaan rahoitusleikkaukset kansallisella aluekehittämisrahoituksella.

Kumppanuusrahastoasetus (NRP-asetus), U-kirje 53/2025

Koheesiopolitiikan voima syntyy paikallisuudesta ja osallisuudesta

Valtioneuvoston kannanotossa (U 53/2025) kumppanuus jätetään kokonaan huomioimatta, vaikka kyse on nimenomaan kansallisen ja alueellisen tason yhteisestä kumppanuussuunnitelmasta. Suomen on Euroopan parlamentin ja oikeusvaltioperiaatetta puolustavien jäsenmaiden tavoin korostettava alueiden roolia kumppanuussuunnitelmassa.

Kumppanuussuunnitelmassa tulee olla vapaus valita, mitä NRP-asetuksen artiklan 3:n kohtia suunnitelmassa toteutetaan. NRP-asetukseen ei ole perusteltua lisätä EU-tason korvamerkintöjä, vaan päätökset kohdennuksista tulee jättää kansalliseen harkintaan.

NRP-asetuksen artiklassa 6 on turvattava alueiden vahva rooli: paikallisdemokratiaa edustavien maakuntien liittojen tulee olla mukana neuvottelemassa, päättämässä ja toimeenpanemassa Suomen kumppanuussuunnitelmaa. Lisäksi artiklaan 21 on lisättävä vaatimus, että kumppanuussuunnitelma sisältää alueelliset kappaleet. Myös monitasoisen hallinnon periaatteen tulee olla selkeästi ja sitovasti määritelty asetuksessa, jotta alueiden ääni kuuluu kaikessa EU:n päätöksenteossa.

Myöhemmin valmisteltavassa kansallisessa lainsäädännössä on maakuntien liitoille määriteltävä vahva rooli kumppanuussuunnitelman laatimisessa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa.

Kumppanuusrahasto ei ole kriisirahasto

Tehokkain kriisien hallinta perustuu ennakoivaan ja pitkäjänteiseen yhteiskunnan kriisinsietokyvyn vahvistamiseen. Kumppanuusrahaston varat on suunnattava rakenteellisten muutosten tukemiseen ja yhteiskunnan resilienssin vahvistamiseen pitkäjänteisesti ja tulevaisuuteen katsoen. Kumppanuusrahastoa ei saa muuttaa kriisirahastoksi, jolla vastataan jälkikäteen äkillisiin kriiseihin.

Euroopan komissio ehdottaa artiklassa 14, että kumppanuussuunnitelman rahoituksesta 25 % jäisi ohjelmoimattomiksi, myöhemmin sidottaviksi joustovaroiksi. Tämä osuus on liian suuri, ja sen määrää tulisi alentaa 25 prosentista 10 prosenttiin. Sitomattomien varojen kohdentamisesta on päätettävä paikallisella tasolla, jotta varat voidaan ohjata tehokkaasti ja vaikuttavasti pitkäjänteisten rakenteellisten muutosten toteuttamiseen.

Tulosperusteisuus

Rahoituksen sitominen uudistuksiin on tehtävä alueiden tarpeiden mukaisesti. Tulokset saadaan aikaan yksittäisissä hankkeissa, mutta tuloksia ei synny, jos investointikohteet määrätään ylhäältä käsin. Kaikille tuensaajille tärkeää on järjestelmän ennustettavuus ja pitkäjänteisyys.

Tulosperusteiset mallit ovat kannatettavia, kun ne palkitsevat vaikuttavuudesta ja kun niiden rinnalla turvataan alueiden vapaus valita kehittämisen painopisteet paikallisten tarpeiden mukaan. Samalla on kuitenkin tunnistettava riskit:

- mittareihin keskittyminen voi ohjata toimia pois pitkäjänteisestä kehittämisestä
- alueiden erilaiset lähtökohdat voivat johtaa epäjohdonmukaiseen kohteluun ja

- hallinnollinen taakka pahimmillaan lisääntyy, jos raportointivelvoitteet jatkuvat liian yksityiskohtaisina.

Tulostavoitteiden ja niitä mittaavien indikaattorien tulee olla realistisia ja investointien toteuttamiseen kannustavia.

On välttämätöntä, että kun Suomi vaatii Euroopan komissiolta säädösten purkua, se noudattaa sitä myös omassa toiminnassaan luopumalla kansallisesta ylisäätelystä.

Pelastuspalvelumekanismi, U 51/2025 vp

Keski-Suomen liitto pitää kannatettavana, että ehdotettu pelastuspalvelumekanismi kattaa entistä paremmin sektorirajat ylittävät kriisit, kuten vakavat rajat ylittävät terveysuhat, sekä vahvistaa koordinaatiota, ennaltaehkäisyä ja varautumista. On hyvä, että uusi järjestely yksinkertaistaa nykyisiä menettelyjä yhdistämällä pelastuspalvelumekanismin toimintaan ja rahoitukseen liittyvät säännökset yhdeksi kokonaisuudeksi. Erityisen tärkeänä Keski-Suomen liitto pitää sitä, että EU varaa oman erillisen rahoitusvälineen erilaisten kriisien hoitoon, eikä koheesiorahoituksesta muodostu kriisivälinettä.

Korostamme, että pelastuspalvelumekanismin rahoituksen jakautumisessa huomioitaisiin aiempaa kattavammin ennaltaehkäisy ja varautuminen. Rahoituksen kohdentamisessa tulisi myös huomioida Suomen maantieteellinen sijainti ja uhkaympäristö.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamistuki, U 54/2025 vp

Asetusehdotukset sekä muuttoliikkeen hallintaan että sisäiseen turvallisuuteen vahvistavat kokonaisuutena eurooppalaista kokonaisturvallisuutta ja tarjoavat nykyistä joustavampia malleja reagoida turvallisuusuhkiin myös rahoituksen näkökulmasta.

Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä, että Suomi edelleen korostaa Venäjän rajavaltioiden asemaa koko unionin turvallisuuden kannalta. Rahoituksessa tulee painottaa EU:n itäiseen ulkorajaan kohdistuvaa muuttunutta turvallisuustilannetta ja sen tuomia turvallisuusriskejä. Myös raja-alueiden elinvoimaisuus tukee kokonaisturvallisuuden toteutumista. Siksi kehittämistoimenpiteitä tulisi voida kohdistaa myös elinvoimaisuuden vahvistamiseen raja-alueilla.

Lisätietoja lausunnosta antaa aluekehitysjohtaja Pirjo Peräaho, pirjo.peraaho@keskisuomi.fi, 040 591 0760.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Pekka Hokkanen
maakuntajohtaja